

Hammarö kommun

kommun@hammaro.se

Beslut efter uppföljning för förskoleklass och grundskola

---

efter tillsyn i Mörmoskolan 7-9

i Hammarö kommun

Uppföljning av tillsyn i Mörmoskolan 7-9

Skolinspektionen genomförde tillsyn av Hammarö kommun under våren 2018. Skolinspektionen fattade den 22 mars 2018 beslut efter tillsyn för Mörmoskolan 7-9. Skolinspektionen har nu gjort en uppföljning av de brister som framkom i detta beslut. Uppföljningen bygger på en redovisning av vidtagna åtgärder som Hammarö kommun inkom med den 29 augusti 2018 samt besök i verksamheten den 18 december 2018.

Sammanfattning av kvarstående brister

Enligt Skolinspektionens bedömning är nedanstående brister ännu ej tillfullo åtgärdade. Skolinspektionen konstaterar att Hammarö kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

Skolinspektionens ingripande

Arbetsområde	Typ av ingripande	Senaste datum för redovisning
4. Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling		
Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.	Föreläggande	2019-04-27
5. Förutsättningar för lärande och trygghet		
Det bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet.	Föreläggande	2019-04-27

Sammanfattning av avhjälpna brister

Arbetsområde	Typ av ingripande
1. Undervisning och lärande	
I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande.	Brist avhjälp
Lärarna stärker elevernas vilja att lära och deras tillit till den egna förmågan.	Brist avhjälp
Lärarna ser till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll.	Brist avhjälp
3. Bedömning och betygssättning	
Lärarna bedömer elevernas kunskaper allsidigt utifrån kunskapskraven samt beslutar och informerar om betyg i enlighet med författningarnas krav.	Brist avhjälp
5. Förutsättningar för lärande och trygghet	
Lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen.	Brist avhjälp
Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål.	Brist avhjälp
Skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling.	Brist avhjälp

Skolinspektionens beslut

Vid uppföljning av tidigare beslut konstaterar Skolinspektionen att huvudmannen inte avhjälp samtliga påtalade brister. Skolinspektionen förutsätter att huvudmannen skyndsamt vidtar åtgärder för att avhjälpa de brister som kvarstår.

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Hammarö kommun att **senast den 27 april 2019** vidta åtgärder för att avhjälpa

påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Trygghet, studiero och åtgärder mot kränkande behandling

Skolan ska, i det dagliga arbetet, arbeta för att elevernas lärmiljö ska präglas av trygghet och studiero och är fri från kränkande behandling. Skolan ska se till att eleverna kan bedriva sina studier i en lugn miljö där de exempelvis inte störs, hotas eller känner sig otrygga av andra elever. Denna miljö bör inte begränsas till enbart lektionssalar, utan även gälla övriga studieutrymmen på skolan som exempelvis skolbibliotek, grupprum. Vidare ska skolan genomföra åtgärder för att förebygga och förhindra kränkande behandling av elever vid skolan. Om en enskild elev upplever sig kränkt ska omständigheterna utredas, och i förekommande fall åtgärdas för att förhindra kränkande behandling i framtiden.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Hammarö kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. (6 kap. 6-10 §§ skollagen)

Åtgärder

- Rektor ska se till att det vid skolenheten bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever.

Motivering till bedömning av brist***Skolinspektionens tidigare beslut***

Skolinspektionen förelade i beslut den 22 mars 2018 Hammarö kommun att senast den 15 juni 2018 vidta åtgärder för att avhjälpa de brister som konstaterats i beslutet. I beslutet konstaterade Skolinspektionen bland annat att det förelåg brister i skolenhetens målinriktade arbete mot kränkande behandling. Bedömningen gjordes mot bakgrund av att samtliga intervjuade uppgav att skolenheten, vid tidpunkten för Skolinspektionens tillsyn, saknade ett målinriktat arbete mot kränkande behandling. På begäran från Hammarö kommun beviljades kommunen anstånd till den 1 september 2018 med att inkomma med redovisning över vidtagna åtgärder. En sådan redovisning inkom till Skolinspektionen den 29 augusti 2018.

Beslut

2019-01-28

5 (12)

Dnr 43-2017:8310

Huvudmannens redovisade åtgärder och Skolinspektionens uppföljningsbesök den 18 december 2018

I huvudmannens redovisning till Skolinspektionen redogör rektorn för de rutiner som genomförts för att förtydliga arbetsgången för vilka situationer en anmälan om kränkande behandling ska upprättas. Dessa rutiner har implementerats i verksamheten vilket lärare och elevhälsan intygar under intervjuerna vid Skolinspektionens uppföljningsbesök. Rektor uppger också att han analyserar dessa anmälningar noga och sätter in åtgärder för att förhindra att liknande händelser inträffar igen. Ett trygghetsteam har skapats på skolenheten och trygghetsvandringar har genomförts bland annat med representanter från elevrådet. Det framkommer dock i intervjuerna vid Skolinspektionens uppföljningsbesök att det i övrigt saknas ett målinriktat arbete för att motverka att kränkningar uppkommer. Varken elever, elevhälsa eller lärarna kan, vid intervjuerna, beskriva något sådant arbete. I huvudmannens redovisning till Skolinspektionen skriver rektorn att trygghetsmätningar kommer att genomföras tätare än tidigare och att skolenheten på så sätt får större möjligheter att justera åtgärder som vidtagits. I intervjuerna framkommer det dock att elever, lärare och elevhälsa inte känner till några sådana konkreta åtgärder som vidtagits. Enligt alla som intervjuats har det varit en höst med stora förändringar och påfrestningar bland annat beroende på att hela skolan utrymtes och flyttats till tillfälliga lokaler vilket inneburit att mycket av tiden använts till att få en fungerande skolmiljö. Detta kan, enligt de intervjuade lärarna, vara orsaken till att det förebyggande arbetet inte kommit igång, däremot är man överens om att det åtgärdande arbetet numera fungerar väl.

Enligt eleverna är det fortfarande så att det beror på lärare och ämne om lärarna diskuterar med eleverna om hur eleverna ska undvika att kränka andra elever. Eleverna ger också flera exempel på att lärare reagerar olika på förekomsten av kränkningar. De flesta av lärarna är aktiva och tar tag i de incidenter som uppstår, andra gör det inte. Eleverna ger också exempel på hur elever blivit kränkta och att kränkningen i något fall filmats och lagts ut på sociala medier. I vissa av klasserna används mentorstiden till viss del för förebyggande och främjande arbete men inte i alla klasser.

Några av lärarna använder inte mentorstiden på det sätt som det är tänkt. Enligt både lärare, elevhälsa och rektor är det tydligt att mentorstiden ska användas för värdegrundsarbete där förebyggande arbete mot kränkningar ska ingå men eftersom detta ännu inte utvärderats är det oklart om alla gör så. Arbetet med att få ett målinriktat arbete för att motverka kränkningar är knutet till värdegrundsarbetet (se den andra återstående bristen nedan).

Rättslig reglering

Enligt skollagen ska huvudmannen se till att det inom ramen för varje särskild verksamhet bedrivs ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling. Huvudmannen ska också se till att det genomförs åtgärder för att förebygga och förhindra att barn och elever utsätts för kränkande behandling.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det ännu inte finns ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever i enlighet med författningarnas krav. Bedömningen görs utifrån den information som framkom i intervjuer som Skolinspektionen genomförde vid uppföljningsbesöket. Av intervjuerna framgår att skolenheten ännu inte har ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling av elever. Däremot har rutinerna för hur personalen ska agera när de får kännedom om att en elev upplevt sig utsatt för kränkande behandling förtydligats och implementerats i verksamheten och fungerar numera. Det saknas dock fortfarande ett enhetligt arbetssätt och en samsyn hos personalen i arbetslagen om hur det målinriktade arbetet ska bedrivas för att kunna förebygga och förhindra att situationer med kränkande behandling uppstår i verksamheten. Att skolan ännu inte har ett målinriktat arbete för att motverka kränkande behandling är en brist som måste åtgärdas.

Motivering till val av verktyg

Hammarö kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Hammarö kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Bedömning av brist

Skolinspektionen konstaterar att Hammarö kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Det bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. (Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, God miljö för utveckling och lärande, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden)

Åtgärder

- Rektor ska se till att det bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet.

*Motivering till bedömning av brist**Skolinspektionens tidigare beslut*

Skolinspektionen förelade i beslut den 22 mars 2018 Hammarö kommun att senast den 15 juni 2018 vidta åtgärder för att avhjälpa de brister som konstaterats i beslutet. I beslutet konstaterade Skolinspektionen bland annat att det förelåg brister i skolenhetens förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. Bedömningen gjordes mot bakgrund av att det inte bedrevs något aktivt och medvetet värdegrundsarbete i enlighet med författningarna. På begäran från Hammarö kommun beviljades kommunen anstånd till den 1 september 2018 med att inkomma med redovisning över vidtagna åtgärder. En sådan redovisning inkom till Skolinspektionen den 29 augusti 2018.

Huvudmannens redovisade åtgärder och Skolinspektionens uppföljningsbesök den 18 december 2018

Rektor har i sin redovisning till Skolinspektionen beskrivit de insatser som hittills gjorts, det vill säga att det sker uppstartsdagar med temat värdegrund, ett trygghetsteam har skapats på skolenheten, trygghetsvandringar har genomförts och enkäter har genomförts med eleverna kring deras upplevelse av trygghet och studiero. I kommunen genomförs också ett arbete kring värdegrunden och där har hela skolans personal genomfört del ett. Enligt rektor ska utbildningen ligga till grund för fortsatt värdegrundsarbete på skolenheten.

Enligt lärarna har de värdegrundsdagar med eleverna i början på läsåret som bland annat innehåller olika samarbetsövningar för eleverna. Insatserna har sett olika ut i olika klasser utifrån hur läraren valt att arbeta med värdegrundsarbetet. Enskilda lärare tar ansvar för arbetet med värdegrund och kränkande behandling men det går inte att säga att alla lärare tar ansvar för arbetet enligt lärarna. Enligt rektor, elevhälsa och de intervjuade lärarna finns avsatt tid för värdegrundsarbete på mentorstiden men som tidigare nämnts har det inte följts upp hur lärarna använder sig av den tiden och det framkommer i bland annat i elevintervjun att några lärare inte använder tiden som det är tänkt.

Eleverna som intervjuats svarar på samma sätt som när det gäller det målinriktade arbetet för att motverka kränkande behandling, det vill säga att i något ämne finns det en viss diskussion men några samlade insatser känner eleverna inte till. De har exempelvis inte haft några diskussioner kring etnicitet, kön, sexuell läggning eller liknande. Eleverna ger flera exempel på att värdegrundsarbetet brister eftersom inte alla lärare har diskussioner kring värdegrundsfrågor. Enligt eleverna har de inte exempelvis haft diskussioner kring språkbruk och vilket ansvar man själv har, vilka konsekvenser språkbruket kan ge och att ett visst språkbruk kan vara brottsligt. I stället har diskussionen handlat om andra påhittade dilemman. Även dessa elever upplever, precis som de elever Skolinspektionen mötte vid förra tillfället, att skolan borde se till att diskussioner kring språkbruk, etnicitet, kön, sexuell läggning och liknande genomförs så att det kommer alla elever till del.

Rättslig reglering

Av läroplanen framgår att eleven i skolan ska möta respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska sträva efter att vara en levande social gemenskap som ger trygghet och vilja och lust att lära samt att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling. Vidare framgår att alla som arbetar i skolan, i sin verksamhet ska bidra till att skolan präglas av solidaritet mellan människor. Lärarna ska öppet redovisa och diskutera skiljaktiga värderingar, uppfattningar och problem. Vidare ska de i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling.

Skolinspektionens bedömning

Skolinspektionen bedömer att det på skolenheten fortfarande saknas ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet för att skapa förutsättningar att fortsatt ge eleverna trygghet, studiero och vilja och lust att lära. Av inskickad redovisning och genomförda intervjuer vid uppföljningsbesöket framgår att ett förebyggande

värdegrundsarbete har påbörjats på skolenheten och att vissa åtgärder har vidtagits, medan andra åtgärder är på planeringsstadiet och ännu inte har genomförts, utan kommer att genomföras under år 2019. Det framgår att det fortfarande inte bedrivs ett aktivt och medvetet förebyggande värdegrundsarbete, av alla lärare, vilket också lärare, elever och rektor identifierat. Skolans avsaknad av ett förebyggande värdegrundsarbete, som omfattar alla lärare och elever på skolenheten, strider mot författningarnas krav.

Motivering till val av verktyg

Hammarö kommuns verksamhet uppfyller inte de krav som följer av gällande föreskrifter. Hammarö kommun föreläggs därför att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen

Avhjälpta brister i verksamheten

Undervisning och lärande

Skolan ska se till att den ordinarie undervisningen utgår från och genomförs på ett sådant sätt att den främjar elevernas möjligheter att nå de nationella målen och kunskapskraven. I detta ingår att läraren ger eleverna ett aktivt lärarstöd genom att exempelvis genomföra strukturerade lektioner, genomföra undervisningen utifrån tydliga mål och syften och ge eleverna tydliga beskrivningar och förklaringar. Vidare anpassar läraren undervisningen efter elevernas olika förkunskaper och intressen, och ger eleverna såväl stöd som stimulans och utmaningar. I detta arbete kan samråd med elevhälsan underlätta. Genom bland annat en varierad, stimulerande och utmanande undervisning, och genom konstruktiv återkoppling, stärker läraren elevernas vilja att lära. För att kunna individanpassa undervisningen och ge eleverna inflytande över denna är det centralt att läraren skaffar sig kunskap om elevernas olika behov och förutsättningar, liksom låter eleverna vara delaktiga i planeringen av undervisningen.

Tidigare konstaterade brister

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Hammarö kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- I undervisningen tas hänsyn till varje enskild individs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande. (1 kap. 4 § och 3 kap. 3 § skollagen; 3 kap. 12 d och f §§ skollagen; 9 kap. 4 a § skolförordningen; Lgr 11, 1 Skolans värdegrund och uppdrag, En likvärdig utbildning, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper)
- Lärarna stärker elevernas vilja att lära och deras tillit till den egna förmågan. (Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2. Kunskaper)

- Lärarna ser till att eleverna får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. (Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.3 Elevernas ansvar och inflytande)

Motivering

Skolinspektionen bedömer att det vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Hammarö kommun avhjälpit dessa brister. Denna bedömning görs utifrån kommunens skriftliga redovisning och de uppgifter som framkommit vid Skolinspektionens uppföljningsbesök.

Bedömning och betygssättning

Skolan ska se till att läraren gör en allsidig bedömning av elevernas kunskaper utifrån de nationella kunskapskraven, och ger eleven och dess vårdnadshavare information om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling. Eleven ska, när omdömen ges eller betyg sätts i olika ämnen, enbart bedömas utifrån de nationella kunskapskraven och inte utifrån andra kriterier som läraren och skolan själv upprättat. Lärarens analyser av elevernas kunskaper ska bygga på olika underlag, som tillsammans ger en bred och allsidig bild av elevernas kunskaper. I detta ingår att läraren bl.a. ska använda sig av nationella ämnesprov tillsammans med övriga muntliga och skriftliga elevprestationer. Vidare ska skolan göra eleven och dess vårdnadshavare delaktiga i elevens utveckling genom att, löpande under studietiden och genom utvecklingssamtal, informera om elevens kunskapsmässiga och sociala utveckling och hur denna bäst kan stödjas.

Tidigare konstaterad brist

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Hammarö kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Lärarna bedömer elevernas kunskaper allsidigt utifrån kunskapskraven samt beslutar och informerar om betyg i enlighet med författningarnas krav. (3 kap. 15 §, 10 kap. 15-20 §§ skollagen; 6 kap. 7 § och 9 kap. 20 § skolförordningen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.7 Bedömning och betyg; Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2011:19) om kunskapskrav för grundskolans ämnen)

Motivering

Skolinspektionen bedömer att det vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Hammarö kommun avhjälpit denna brist. Denna bedömning görs utifrån kommunens skriftliga redovisning och de uppgifter som framkommit vid Skolinspektionens uppföljningsbesök.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolan ska se till att viktiga förutsättningar för elevernas lärande och trygghet är uppfyllda på skolan. Rektorn ska i ett tidigt skede uppmärksamma elever som av ogiltiga skäl inte deltar i skolarbetet, så att eleven så snart som möjligt deltar. Skolan ska bedriva ett aktivt värdegrundsarbete, som innebär att exempelvis grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling.

Vidare ska lärarna ha kompetens och samverka med varandra, för att genom till exempel erfarenhetsutbyte utveckla skolans undervisning. Centrala stödfunktioner som skolbibliotek, elevhälsa och studie- och yrkesvägledning används aktivt i utbildningen, för att stödja och främja elevernas utveckling mot de nationella målen. Skolan ska således inte bara ha tillgång till dessa funktioner, utan de ska kontinuerligt användas i undervisning och övrig skolverksamhet.

Tidigare konstaterade brister

Skolinspektionen konstaterade i tidigare beslut att Hammarö kommun inte uppfyllde författningskraven avseende att:

- Lärarna vid skolenheten samverkar med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen. (Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.2 Kunskaper)
- Elevhälsan används främst förebyggande och hälsofrämjande, för att stödja elevernas utveckling mot utbildningens mål. (2 kap. 25 § skollagen)
- Skolbiblioteket används för att stödja elevernas lärande och kunskapsutveckling. (2 kap. 36 § skollagen; Lgr 11, 2 Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Motivering

Skolinspektionen bedömer att det vid uppföljningen av tillsynen inte framkommit annat än att Hammarö kommun avhjälpit dessa brister. Denna bedömning görs utifrån kommunens skriftliga redovisning och de uppgifter som framkommit vid Skolinspektionens uppföljningsbesök.

Skolinspektionen avslutar härmed tillsynen avseende de brister som bedöms som avhjälpna.

I ärendets slutliga handläggning har utredare Mikaeil Yousefi medverkat.

Beslut

2019-01-28
12 (12)
Dnr 43-2017:8310

På Skolinspektionens vägnar

X Claes Börjesson

Beslutsfattare
Signerat av: Claes Börjesson

X Kjell Ahlgren

Undervisningsråd
Signerat av: Kjell Ahlgren